

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mědíka a soudců JUDr. Jiřího Švehly a JUDr. Jany Sedlářové v právní věci

žalobce: **Lesy České republiky, s. p.**, IČO 42196451
sídlem Přemyslova 1106/19, Nový Hradec Králové, 500 08 Hradec Králové,

za účasti: **Římskokatolická farnost – prelatura Český Krumlov**, IČO 42396565
sídlem Horní 156, Vnitřní Město, 381 01 Český Krumlov
zastoupený JUDr. Jakubem Křížem, Ph.D., advokátem
sídlem Na Podkovce 281/10, 147 00 Praha 4,

o vydání věcí, o nahrazení rozhodnutí Státního pozemkového úřadu, Krajského pozemkového úřadu pro Jihočeský kraj, ze dne 25. května 2016, č.j. 491133/2013/R3339/RR19652, ze dne 16. června 2016, č.j. 480209/2013/R3247/RR19759, a ze dne 17. června 2016, č.j. 480209/2013/R3247/RR20081, **o odvolání účastníka** proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. prosince 2022, č. j. 11 C 106/2016, 11 C 107/2016, 11 C 109/2016-449,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.
- II. Účastník je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů odvolacího řízení v částce 600 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně nevydal účastníkovi pozemky parc. č. 1300/7 a 782/1 v k. ú. Záluží nad Vltavou a rozhodl o nahrazení rozhodnutí správního orgánu (výrok I.), nevydal účastníkovi pozemky parc. č. 1411/11, 1389/4, 1389/5, 743/27, 752/1, 762/1, 1433/6, 1416/10,

743/23, 1416/9 a 1411/10 v k. ú. Záluží nad Vltavou a rozhodl o nahrazení rozhodnutí správního orgánu (výrok II.), nevydal žalobci pozemky parc. č. 243, 254/1, 263/6, 263/7 a 285/2 v k. ú. Štěkře a rozhodl o nahrazení rozhodnutí správního orgánu (výrok III.) a uložil účastníkovi povinnost nahradit žalobci náklady řízení (výrok IV.).

2. V odůvodnění soud prvního stupně uvedl, že při svém rozhodování vyšel z praxe Vrchního soudu v Praze, který se ve věcech sp. zn. 4 Co 133/2018, 4 Co 192/2018 a 4 Co 194/2018 zabýval otázkou konfiskace majetku účastníka a dospěl k závěru, že majetek účastníka byl stížen konfiskací, tudíž nejde o původní majetek účastníka. Uzavřel proto, že došlo-li ke konfiskaci majetku účastníka před 25. 2. 1948, platí, že takto konfiskovaný majetek není původním církevním majetkem. Přestože orgány státu postupovaly proti majetku právního předchůdce účastníka po roce 1948 podle zák. č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy, neměly tyto kroky za následek pozbytí vlastnického práva účastníka k předmětným nemovitostem, neboť k tomu došlo již na základě konfiskace v roce 1945. Vzhledem k těmto východiskům soud prvního stupně upustil od doplnění dokazování ohledně otázky, zda restituční nároky uplatnily i jiné subjekty nesoucí výraz „Erzdechantei“ a staly se nadbytečnými všechny v řízení provedené důkazy provedené soudem prvního stupně do vyřešení otázky konfiskace. Soud prvního stupně proto rozhodl o nevydání předmětných pozemků účastníkovi podle § 250j o.s.ř. a současně nahradil příslušná rozhodnutí správního orgánu. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o.s.ř. a věcně plně úspěšnému žalobci řízení přiznal vůči účastníkovi právo na náhradu nákladů řízení.
3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal účastník včasné a obsáhlé odvolání, v němž zejména namítal, že soud prvního stupně věc nesprávně právně posoudil, na základě provedených důkazů dospěl k nesprávnému právnímu posouzení věci a řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Namítal především neurčitost vyhlášky č. 120 Okresní správní komise v Kaplici ze dne 18. 10. 1945, když není zřejmé, vůči které z církevních právnických osob, součástí jejichž názvů je slovo „Erzdechantei“, měla tato vyhláška působit následky. Nesprávné jsou též závěry týkající se povahy právního předchůdce účastníka. Předmětná vyhláška je podle názoru účastníka nicotná, neboť byla vydána věcně nepřislušným správním orgánem. Nebyla ani účastníkovi doručena, proto nenabyla právní moci. Nebyly v ní specifikovány jednotlivé nemovité věci, které by měly být konfiskovány, přesto soud prvního stupně dospěl k závěru, že postihovala veškerý majetek účastníka. Konfiskace vůbec nebyla realizována, o čemž svědčí chování státu, který vůči účastníkovi postupoval podle zák. č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy, tak jako by konfiskace vůbec neproběhla. Účastník proto navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalobu zamítne nebo aby jej zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V doplnění svého odvolání účastník poukázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20, a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20, v nichž Ústavní soud dovodil, že v poměrech projednávané věci bylo třeba, aby byla konfiskační vyhláška č. 120 Okresní správní komise v Kaplici ze dne 18. 10. 1945 provedena, přičemž žádný důkaz nevypovídal o opaku.
4. Účastník proto navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalobu zamítne a přizná účastníkovi náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.
5. Žalobce k odvolání uvedl, že soud prvního stupně správně dovodil, že majetek účastníka podléhal konfiskaci, přičemž poukázal na aktuální judikaturu odvolacího i dovolacího soudu. Zopakoval svá předchozí tvrzení ohledně určitosti vyhlášky č. 120 Okresní správní komise v Kaplici ze dne 18. 10. 1945, která podle názoru žalobce netrpí žádnými vadami, proto nebyly naplněny zákonné podmínky pro vydání předmětných pozemků účastníkovi ve smyslu § 8 odst. 1 písm. h/ zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (dále jen „ZMV“). Navrhl proto, aby odvolací soud napadený rozsudek jako věcně správný potvrdil a přiznal žalobci právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

6. Odvolací soud usnesením ze dne 3. 6. 2021, č. j. 4 Co 198/2020-299, v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení. Ve zrušovacím usnesení uvedl, že se v projednávané věci stala stěžejní otázka, zda byla skutečně provedena konfiskace majetku účastníka, tj. zda se stát fakticky chopil majetku účastníka ještě před správním řízením probíhajícím podle zák. č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy. Z dosud provedených důkazů lze totiž učinit právní závěr, že ve věci skutečně probíhalo správní řízení podle zák. č. 142/1947 Sb., o revisi první pozemkové reformy, jemuž však žalobce v žalobě nepřiznával relevanci s ohledem na jeho právní názor, že k odejmutí majetku účastníkovi došlo již na základě dekretu č. 12/1945 Sb. v důsledku jeho konfiskace. Soud prvního stupně provedl řadu listinných důkazů, avšak k otázce faktického převzetí majetku účastníka na základě konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb., žádné dokazování neproběhlo, přičemž lze předpokládat, že dokazování k této otázce bude rozsáhlé.
7. Soud prvního stupně v následném řízení konstatoval, že v mezidobí bylo vydáno rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 337/22 ze dne 24. 5. 2022, s jehož právními závěry o setrvání na předchozí rozhodovací praxi, reprezentované zejména stanoviskem Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. Pl.-ÚS 21/05, a na něj navazující judikaturu (např. sp. zn. IV. ÚS 2056/18, IV. ÚS 2662/21 nebo 28 Cdo 982/2021), se soud prvního stupně plně ztotožňuje. Z tohoto důvodu se neuplatní § 226 odst. 1 o.s.ř., neboť právní názor odvolacího soudu byl překonán až následně vzniklou zmiňovanou judikaturou vyšších soudů, kterou je nutno respektovat. Přestože se ve spisu nachází řada listin, které svědčí o tom, že orgány státu postupovaly vůči majetku právního předchůdce dalšího účastníka řízení i po roce 1948 podle zák. č. 142/1947 Sb., případně podle zák. č. 46/1948 Sb., nemohly mít tyto kroky jakékoliv účinky ve smyslu pozbytí jeho vlastnického práva, neboť k tomu došlo na základě předmětné konfiskační vyhlášky již v roce 1945. Poukázal v této souvislosti na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2022, sp. zn. 28 Cdo 1877/2022. Jelikož majetek právního předchůdce dalšího účastníka řízení byl konfiskován ke dni 23. 6. 1945, nejde o původní majetek církve ve smyslu § 2 písm. a/ ZMV a další účastník řízení tak není oprávněnou osobou podle § 3 písm. a/ ZMV.
8. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek a řízení, které předcházelo jeho vydání podle § 212 o.s.ř., a to i z důvodů, které nebyly v odvolání výslovně uplatněny (§ 212a, § 205 odst. 2 o.s.ř.), a přihlížel i k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (212a odst. 5 o.s.ř.), a po projednání věci dospěl závěru, že odvolání není důvodné.
9. Podle § 1 odst. 1 dekretu č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, s okamžitou platností a bez náhrady se konfiskuje pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je ve vlastnictví:
a/ všech osob německé a maďarské národnosti bez ohledu na státní příslušnost,
b/ zrádců a nepřátel republiky jakékoliv národnosti a státní příslušnosti, projevivších toto nepřátelství zejména za krize a války v letech 1938 až 1945,
c/ akciových a jiných společností a korporací, jejichž správa úmyslně a záměrně sloužila německému vedení války nebo fašistickým a nacistickým účelům.
10. Podle § 1 odst. 3 dekretu č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, o tom, lze-li připustit výjimku podle odstavce 2, rozhodne na návrh příslušné rolnické komise příslušný okresní národní výbor. Pochybné případy, předloží okresní národní výbor zemskému národnímu výboru, který je se svým dobrozdáním postoupí ke konečnému rozhodnutí ministerstvu zemědělství, které rozhodne v dohodě s ministrem vnitra.
11. Podle § 3 odst. 2 dekretu č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, o tom, zdali fyzická nebo právnická osoba spadá pod ustanovení odstavce 1, písm. a), b), rozhoduje zemský národní výbor, v jehož obvodě dotčená nemovitost leží, podle návrhu příslušného okresního

národního výboru. Pochybné případy předloží zemský národní výbor ke konečnému rozhodnutí ministerstvu zemědělství, které rozhodne v dohodě s ministerstvem vnitra.

12. Podle ustálené judikatury není soud v občanskoprávním řízení oprávněn přezkoumávat správnost příslušného správního aktu, což platí i pro „restituční“ řízení, v jehož rámci nejsou soudy oprávněny přezkoumávat ani správnost postupu státních orgánů v řízeních proběhlých před 25. únorem 1948, jež vedla k vydání správního aktu. K této otázce se vyslovil Ústavní soud v nález ze dne 20. února 1997, sp. zn. III. ÚS 225/96, v němž uvedl, že *„ústavní soud si je vědom toho, že ani správní orgány ani soudy nejsou oprávněny k přímým zásahům a k rušení pravomocných rozhodnutí z minulého období. Je však toho názoru, že pokud jde o správní akty přijaté v tzv. rozhodném období, jsou uvedené orgány oprávněny v případech restitučních řízení posuzovat dopad těchto rozhodnutí z hlediska v úvahu přicházejících restitučních titulů, uvedených v restitučních předpisech (...)“*.
13. Odvolací soud považuje skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně za zcela dostačující k vydání meritorního rozhodnutí, proto na napadený rozsudek soudu prvního stupně v tomto směru odkazuje.
14. Odvolací soud souhlasí též s názorem soudu prvního stupně, že již nebylo namístě postupovat v intencích zrušovacího usnesení odvolacího soudu, neboť následně vytvořená judikatura reprezentovaná zejména usnesením Ústavního soudu ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. IV. ÚS 337/22, rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 28 Cdo 2497/2022, nebo usnesením Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2022, sp. zn. 28 Cdo 1877/2022, je dostatečnou oporou pro závěr, že ve věcech konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. docházelo ke konfiskaci přímo ze zákona bez správního řízení (srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005 sp. zn. Pl. ÚS-St. 21/05), tj. že právním důvodem konfiskace byl dekret samotný, aniž by bylo třeba prokazovat, že došlo k faktickému provedení konfiskace, resp. že se stát chopil konfiskovaného majetku. Tato rozhodnutí se vyjadřují k výkladu dekretu č. 12/1945 Sb. a též zaujala stanovisko k usnesením Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. 1920/20 a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20. Shodně dovodila, že konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. byla zákonným aktem, jež nelze posuzovat z hlediska vad, nicotnosti či věcné nesprávnosti na něj navazujících správních (deklaratorních) rozhodnutí (vyhláška či výměr okresního národního výboru, příp. okresní správní komise), není-li to zákonem výslovně připuštěno. Účinky konfiskace tudíž nelze zpochybnit tvrzením o vadách konfiskačního řízení (vyhlášky), neboť právním titulem přechodu vlastnického práva není tento správní akt, nýbrž dekret samotný. Proto je již tento akt samotný (nabýval-li na jeho základě stát vlastnického práva originárně bez odevzdání či intabulace) dostatečným důkazem realizace konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. Uvedené závěry se pak prosazují o to více v právním režimu ZMV, jenž z naturální restituce výslovně vylučuje věci konfiskované na základě dekretů č. 12/1945 Sb. nebo č. 108/1945 Sb. (§ 8 odst. 1 písm. h/ ZMV). Z tohoto hlediska pak nelze usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20, a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20, chápat jako změnu judikatury Ústavního soudu ani jako impuls k revizi (dosavadní) judikatury dovolacího soudu, nýbrž jen jako individuální rozhodnutí vydaná v kontextu konkrétní skutkové situace, neboť taková změna by vyžadovala postup podle § 23 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.
15. Jak dovodil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. 28 Cdo 2497/2022, bod. 33., *„nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. II. ÚS 1920/20, a ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 1975/20, je proto nutno chápat jako individuální rozhodnutí vydaná v kontextu (prokázané) skutkové situace konkrétní věci, v nichž Ústavní soud neměl z obecnými soudy zjištěného skutkového stavu za dostatečně prokázané, že konfiskační vyhlášky (výměry) byly „provedeny“. Povinnost náležitě zhodnotit, zda nemovitosti, jež jsou předmětem uplatněného restitučního nároku, byly také „účinně konfiskovány“, se ovšem (podle zmíněných nálezů Ústavního soudu) uplatní toliko v případech, jež je možné vzhledem ke specifickým a individuálním skutkovým okolnostem považovat za výjimečné (srov. body 41. a 42. nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. III. ÚS 361/21), takovouto situaci přitom Ústavní soud spatřuje například v situaci, v níž jsou konfiskační rozhodnutí ještě před rozhodným obdobím zrušena jako protizákonná, a současně stát před rozhodným obdobím*

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Silbernaglová.

předmětné nemovitosti ani nepřevzal.“ V tomtéž rozhodnutí (bod 35.) Nejvyšší soud konstatoval, že o situaci, „*jež by se vyznačovala specifickými a individuálními skutkovými okolnostmi, jež by bylo možné považovat za výjimečné, se v nyní projednávané věci nejedná, zejména již proto, že konfiskační vyhláška (Okresní správní komise v Kaplici ze dne 18. 10. 1945) nebyla před rozhodným obdobím zrušena jako protizákonná*“. Tento závěr je zcela zásadní pro posouzení důvodnosti podaného odvolání, neboť v poměrech projednávané věci je podstatnou otázkou, zda na základě dekretu č. 12/1945 Sb. došlo ke konfiskaci majetku právního předchůdce žalobce „Erzdechantei in Krumau“ (Arciděkanství v Krumlově), a to prostřednictvím vyhlášky Okresní správní komise v Kaplici ze dne 18. 10. 1945, jež byla vydána podle § 1 odst. 1 písm. a/ cit. dekretu, když pod pořadovým číslem 69 zde byl uveden subjekt označený jako „Děkanství Krumlov“.

16. Významné tak je zde pouze to, že ke konfiskaci skutečně došlo a že tato skutečnost byla deklarována vyhláškou Okresní správní komise v Kaplici ze dne 18. 10. 1945 (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. března 1997 sp. zn. I. ÚS 194/96). V takovém případě dochází k přechodu vlastnictví ke konfiskovanému majetku na stát *ex lege* a bez náhrady ke dni 23. 6. 1945, tj. ke dni nabytí účinnosti dekretu č. 12/1945 Sb. (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 129/99).
17. Předmětná vyhláška Okresní správní komise v Kaplici sice nijak nespecifikuje konfiskovaný majetek ve vztahu k předmětu tohoto řízení, je však nutno uvést, že již v minulosti dospěla právní praxe k závěru, že jestliže došlo k vydání rozhodnutí podle § 3 odst. 2 dekretu č. 12/1945 Sb. a tím spíše i v případech uvedených v § 1 dekretu č. 12/1945 Sb., tedy že právní předchůdce oprávněné osoby byl z hlediska citovaného dekretu „kategorizován“ ve smyslu § 1 odst. 1 dekretu č. 12/1945 Sb., je nepochybné, že v takovém případě nastávají účinky přechodu konfiskovaného majetku *ex lege* k veškerému majetku této osoby (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 11. 1994, sp. zn. IV. ÚS 89/94).
18. Po převzetí majetku státem na základě konfiskace podle dekretu č. 12/1945 Sb. již účastníkovi nemohla být způsobena žádná majetková křivda, a nebylo nutné, aby podle tehdejší právní úpravy bylo nutno činit rozhodnutí cestou vyhlášek okresních národních výborů (okresních správních komisí) o konkretizaci konfiskovaného majetku. Na účastníka je tedy třeba hledět jako na osobu, jež vlastnické právo k těmto pozemkům pozbyla v důsledku konfiskace, a z tohoto důvodu není účastník osobou oprávněnou ve smyslu § 3 ZMV.
19. Lze tudíž uzavřít, že majetek právního předchůdce účastníka, který je předmětem tohoto řízení, není původním církevním majetkem ve smyslu § 2 ZMV, neboť právní předchůdce účastníka pozbyl tento majetek před 25. 2. 1948, tedy v rozhodném období (od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990) předmětné pozemky nevlastnil. Tento závěr byl odvolacím soudem vysloven již v rozsudku ze dne 28. 11. 2019, č. j. 4 Co 192/2018-569, jenž byl podroben přezkumu dovolacím soudem, který podané dovolání usnesením ze dne 21. 4. 2020, sp. zn. 28 Cdo 983/2020, odmítl; stejně tak byla odmítnuta též ústavní stížnost účastníka proti těmto rozhodnutím (usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. III. ÚS 1852/20). Je tak zcela bez významu otázka, zda je dán některý z výlukových důvodů podle § 8 ZMV.
20. Na základě shora uvedených důvodů odvolací soud napadený rozsudek podle § 219 o.s.ř. v celém rozsahu potvrdil.
21. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. a v odvolacím řízení procesně zcela úspěšnému žalobci byla přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení v částce 600 Kč coby 2 paušální náhrady podle vyhl. č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu, jež je procesně neúspěšný účastník je povinen zaplatit ve lhůtě podle § 160 odst. 1 o.s.ř.

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Silbernaglová.

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání za podmínek uvedených v § 237 o. s. ř. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení tohoto rozsudku k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu prvního stupně. O přípustnosti dovolání rozhoduje podle § 239 o. s. ř. pouze dovolací soud.

Praha 21. března 2024

JUDr. Michal Mědílek, v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Silbernaglová.